

Capitolul I

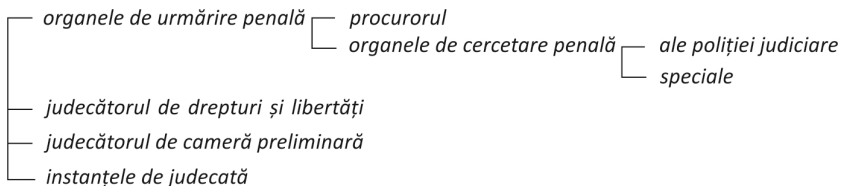
Noțiuni generale privind procesul penal și dreptul procesual penal. Principiile fundamentale ale procesului penal în România

§1. Procesul penal, mijloc de realizare a justiției penale

1.1. Definiția procesului penal

Procesul penal reprezintă activitatea reglementată de lege, desfășurată într-o cauză penală, de către organele judiciare, cu participarea părților, a subiecților procesuali principali și a altor subiecți procesuali și care are ca scop constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere.

- „Processus” este un termen care provine din limba latină și semnifică înaintare, progres.
- Sintagma „activitate reglementată de lege” denotă că procesul penal trebuie să se desfășoare între coordonatele stricte ale legii, conform adagiului *nullum iudicium sine lege*.
- *Organele judiciare* sunt organele specializate ale statului care realizează activitatea judiciară, respectiv:

- *Părțile* sunt subiecții procesuali care exercită sau împotriva cărora se exercită o acțiune judiciară, persoane care prezintă interese directe în cauză, și anume:
 - inculpatul;
 - partea civilă;

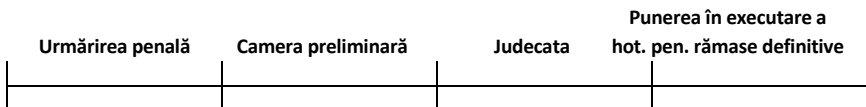
- partea responsabilă civilmente.
- *Subiecții procesuali principali* sunt subiecți procesuali cu drepturi și obligații distincte, expres prevăzute de lege:
 - suspectul;
 - persoana vătămată.
- *Alți subiecți procesuali* sunt reprezentați de persoane sau organe prevăzute de lege, având anumite drepturi, obligații sau atribuții în procedurile juridice penale, ce nu prezintă interese directe în cauză, precum:
 - martorul;
 - expertul;
 - interpretul;
 - agentul procedural;
 - organele speciale de constatare.

1.2. Fazele procesului penal

1.2.1. Noțiune

Fazele procesului penal reprezintă diviziuni ale acestuia, în cadrul cărora își desfășoară activitatea anumite categorii de organe judiciare^[1].

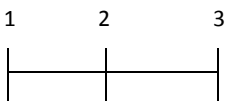
- Clasificare:
 - urmărirea penală;
 - camera preliminară;
 - judecata;
 - punerea în executare a hotărârilor penale rămase definitive.

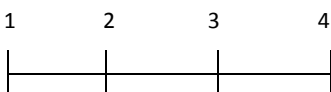
Desigur, există o serie de situații în care procesul penal nu mai parcurge toate cele patru faze prezentate mai sus, astfel:

^[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, B. MICU, C. NEDELUCU, *Drept procesual penal*, Ed. Universul Juridic, București 2011, p. 26.

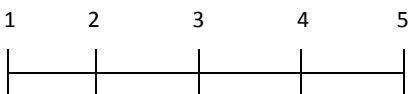
În situația soluționării procesului penal **în faza de urmărire penală**, de către procuror, prin **ordonanță de clasare sau ordonanță de renunțare la urmărirea penală**, procesul penal nu va mai parcurge fazele privitoare la camera preliminară, judecată și punerea în executare a hotărârii de condamnare rămase definitivă.

1. Săvârșirea faptei;
2. Începerea urmăririi penale *in rem*;
3. Ordonanța de clasare sau ordonanța de renunțare la urmărirea penală.

1. Săvârșirea faptei;
2. Începerea urmăririi penale *in rem*;
3. Continuarea urmăririi penale față de o persoană (*in personam*);
4. Ordonanța de clasare sau ordonanță de renunțare la urmărirea penală.

1. Săvârșirea faptei;
2. Începerea urmăririi penale *in rem* (etapă a urmăririi penale);
3. Continuarea urmăririi penale față de o persoană (*in personam*) (etapă a urmăririi penale);
4. Punerea în mișcare a acțiunii penale (etapă a urmăririi penale);
5. Ordonanța de clasare sau ordonanța de renunțare la urmărirea penală.

Plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală. Soluționarea plângerii împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată, de către judecătorul de cameră preliminară

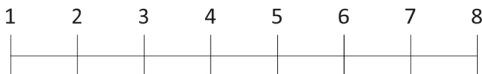
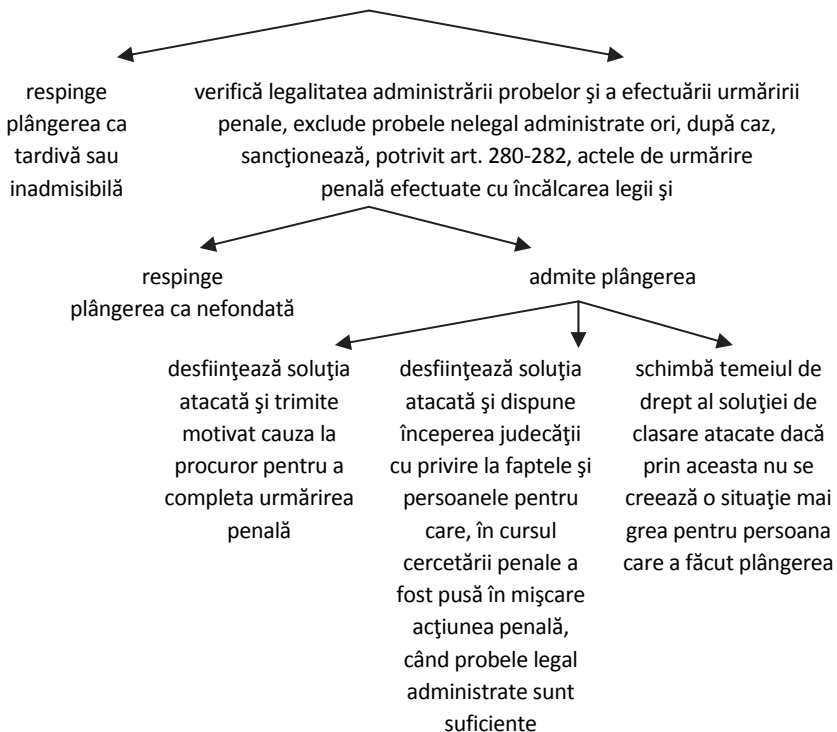
În cazurile în care NU s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale

respinge plângerea ca tardivă sau inadmisibilă ori nefondată.

admite plângerea, desființează soluția atacată și trimite motivat cauza la procuror pentru a începe sau pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mișcare acțiunea penală și a completa urmărirea penală.

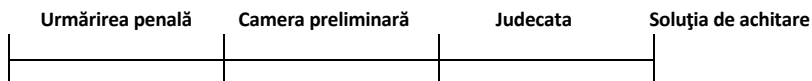
admite plângerea și schimbă temeiul de drept al soluției de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea.

În cauzele în care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale

1. Săvârșirea faptei;
2. Începerea UP *in rem*;
3. Continuarea UP față de o persoană (*in personam*);
4. Punerea în mișcare a acțiunii penale;
5. Soluționarea UP prin ordonanță de clasare sau ordonanță de renunțare la UP;
6. Plângere împotriva soluției de neurmărire sau netrimitere în judecare;
7. Admiterea plângerii și dispunerea începerii judecătii de către judecătorul de cameră preliminară;
8. Judecata.

În situația soluționării procesului penal **în faza de judecată**, de către judecător, prin **soluție de achitare**, procesul penal nu va mai parcurge faza privitoare la punerea în executare a hotărârii de condamnare rămasă definitivă.

1.2.2. Urmărirea penală

Fază a procesului penal care are drept obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată^[1].

1.2.3. Camera preliminară

Fază a procesului penal al cărei obiect constă în verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

1.2.4. Judecata

Fază a procesului penal care se desfășoară cu respectarea principiilor publicității și contradictorialității, în cadrul căreia se continuă activitatea începută în faza de urmărire penală, în vederea tragerii la răspundere penală a inculpatului.

1.2.5. Punerea în executare a hotărârilor penale rămase definitive

Fază a procesului penal care are rolul de a pune în aplicare hotărârea penală rămasă definitivă, în vederea realizării scopului legii și al legii procesual penale.

§2. Faptele și raporturile juridice procesual penale

2.1. Noțiunea și clasificarea faptelor juridice procesual penale

Faptele juridice procesual penale sunt împrejurări de fapt care determină apariția, nașterea, modificarea, stingerea raporturilor juridice procesuale ori împiedicarea nașterii acestora^[2].

^[1] Art. 285 C. proc. pen.

^[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, B. MICU, C. NEDELUCU, *op. cit.*, p. 29.

Faptele juridice procesual penale, în funcție de criteriul efectelor pe care le produc asupra raporturilor juridice procesual penale, pot fi *constitutive, modificatoare, extinctive și impeditiv*.

- Faptele juridice constitutive creează unele raporturi juridice procesual penale (introducerea părții responsabile civilmente în procesul penal, constituirea ca parte civilă, încunoștințarea organelor judiciare despre săvârșirea unei infracțiuni)^[1];
- Faptele juridice modificatoare, modifică drepturile și obligațiile participanților la procesul penal (persoana vătămată, ascultată inițial ca martor în proces, solicită să participe în calitate de persoană vătămată, calitate care îi conferă alte drepturi și obligații)^[2];
- Faptele juridice extinctive, sting raporturile juridice procesual penale (retragerea plângerii prelabile, împăcarea părților, intervenția prescripției răspunderii penale)^[3];
- Faptele juridice impeditiv, împiedică nașterea raporturilor juridice procesual penale (lipsa plângerii prelabile împiedică declanșarea procesului penal)^[4].

2.2. Noțiunea, elementele și trăsăturile raporturilor juridice procesual penale

Săvârșirea unei infracțiuni reprezintă încălcarea unui raport juridic de formare, care dă naștere unui raport juridic de conflict ce urmează a fi soluționat de către organele judiciare, formând astfel raporturi juridice procesual penale.

- **Elementele constitutive** ale raportului juridic procesual penal sunt: *subiecții, conținutul și obiectul*.
- Subiecții raportului juridic procesual penal sunt reprezentați de participanții la procesul penal, după cum urmează:

[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, B. MICU, C. NEDELCU, *op. cit.*, p. 29.

[2] *Ibidem*.

[3] *Ibidem*.

[4] *Ibidem*.